



Алла ПІДЛУЖНА

Поділений

ПРОСТІР

“Мистецтво - це подія, що відбувається в нас самих, коли ми дивимося на полотно або читаємо книгу”.

*Хосе Ортега-і-Гассет*



Сцена з вистави "День кохання, день свободи". Київський молодий театр. Режисер Дмитро Лазорко.

І виникає в уяві образ поділеного простору: сцена - глядацький зал. Що відбувається там, як це відгукнеться тут? Вони як сполучені посудини. З однієї пертікає в іншу, наповнюється, урівноважується. Тут згасають, там засвічуються вогні... І починається театр... І вкотре народжується бажання розбиратися у цьому ефемерному, неосяжному процесі - творчість, творення, перетворення. Як в одній частині цього поділеного простору - акторській, так і в другій - глядацькій.

Театр показав виставу. Актори витратили свої душевні сили для того, щоб їхня енергія, як від ланцюгової реакції, почала вибудовувати емоційну подію в душах глядачів. Починається самостійне життя сценічного твору після того, як завісу опущено, в уяві тих, хто його бачив. Чи може статися найгірше - вистава помирає, як тільки змовкають останні оплески ввічливих глядачів.

А втім, я навмисне спростила конкретну сценічну ситуацію, надавши їй присмаку неприпустимої однозначності. Для того, щоб ще раз наголосити на відсутності меж глядацького сприйняття. І висловити захоплення від можливості численних найрізноманітніших і найвигадливіших проєкцій цього сприйняття.

Та теорія завжди видається переконливішою, якщо підкріпити її практичними дослідженнями.

Спробую розповісти про виставу... ні, про подію, що відбулася в мені, коли я її подивилася. Вірніше, і про виставу, і про подію.

Координати вистави - Київський Молодий Театр. Творчий колектив у складі: режисера-постановника Дмитра Лазорка, художника-постановника Лариси Чернової, музичне оформлення - Олександра Семененка, хореографія Сергія Швидкого, виконавців: Миколи Боклана, Ганни Розсталь-

ної, Олени Узлюк, Ігоря Портян-ка, втілили у сценічне життя умови, запропоновані Гуго Клаусом у п'єсі "День кохання, день свободи", перекладеній українською мовою Олександром Ірванцем.

Вистава йде на малій сцені. Тому її події бачаться ніби через збільшувальне скло - герої поруч, на відстані простягнутої руки. І хоча в афіші повідомляється, що дія відбувається наприкінці 40-х у містечку Марке, у Західній Фландрії, прикмет часу немає. Дійство не про країну і не про роки, не про представників певної нації. Воно - про любов.

На драматургії Гуго Клауса можна відчувати принади справжньої п'єси - при відсутності хвацьких вивертів сюжету, завдяки глибокому психологізмові діалогів і наявності пікових ситуацій - створення напруженої внутрішньої дії, яка тримає глядачів.

Режисер Дмитро Лазорко навмисне відійшов від ознак місця дії, він зосередив увагу на дослідженні внутрішнього стану героїв у тих умовах, в які їх кинули обставини.

Сцена - чорна і порожня. Боківий червоний промінь висвітлює розкидані на підлозі у кутку такі ж червоні яблука. Це сад. В іншому кутку - дитяча коляска. Посередині - маленький килим, як символ домашнього затишку, один стілець і декілька високих табуретів, не фарбованих, зі свіжого дерева. На них важко залазити і незручно сидіти. Кожен із персонажів має свій табурет. На ньому він сидить, коли сповідується іншому, на нього спирається, коли у відчаї, його відкидає, коли гнівається, його тягне за собою, як невідворотність, і знову ставить рівно, щоб була хоч якась відповідність порядкові. Образно можна визначити цей табурет - як власний хрест, що нестерпно важко і все ж таки треба нести.

Все лаконічно і просто. Немає речей, є атмосфера.

Головний психологічний двобій відбувається між Жоржем і Жанною. Режисер точно визначив надзавдання їхніх обставин і актори тонко передають стан внутрішнього зіткнення. Важко щось передбачити, несподівані рішення народжуються прямо на очах. Між Жоржем і Жанною ніби-то нічого не відбувається, а мережиться незриме плетиво почуттів. Під спокійною зовнішністю - Везувій жаги. Незакінчені фрази повисають у повітрі. Кожен сповідується, прагне розібратися в собі, довести власну правоту іншому. Відчай від безсилля, від неможливості поставити все на колишні місця, виправити скоєне.

У виконанні Миколи Боклана Жорж - це осереддя протиріч. За всіма людськими законами моралі він гідний осуду за те, що перестав бачити в дочці дочку, а побачив жінку. На його прикладі якнайкраще можна відчутти - наскільки непросто все в житті.

Доводячи свою неодномірність, непримітивність, Жорж знаходив

в собі сили після грубої, образливої фрази сором'язливо простягнути Жанні привезені для неї її улюблені парфуми. І також знаходив сили справитися з бажанням кинутися на Еріка з ножом, і, ще затискуючи його в руці, запропонувати сісти аби поговорити і все з'ясувати. І зрозуміти дочку він зміг, не засуджувати, а зрозуміти. Жорж, пройшовши через

емоційності сягає своєї найвищої відмітки. Зрозумівши і пробачивши чужий гріх, а може, і не гріх це, а щось зовсім інше, Жорж не принижує себе, він, навпаки, стає сильнішим, і хоча неказане лишилось неказаним, розуміє щось найголовніше.

І цим найголовнішим видається мені думка - все повинно бути замішано на любові, на бажанні



Сцена з вистави "День кохання, день свободи" за п'єсою Г.Клауса.

страшне випробування і покаравши себе сам, прийшов до найважливішого - до розуміння милосердя.

І тут забринів головний мотив, заради чого створювалася вистава. Мотив, який стирав межі поділеного простору, і не було вже сцени і глядацького залу. А був єдиний храм і було в ньому єдине дійство. І той струм енергетики, що народив подію в мені, визначив те головне - перш за все і понад усе - Милосердя. Найскладніше зрозуміти одне одного, інколи вчинки не піддаються поясненню чи виправданню. Є речі, які не можна зрозуміти, їх можна тільки пробачити.

Дозволяючи Жанні й Еріку попроситися, Жорж сам відправляє їх у спальню. Він безмежно страждає, хоче і не може сказати про свою любов, відчуває, як страждають і вони. І тут, мабуть, крива

зрозуміти, на прощенні. Адже від прагнення зрозуміти іншого зменшувалась би сила ланцюгової реакції зла.

І знову хочу віддати належне і п'єсі, і творцям вистави - у фіналі не виписується глядачам остаточних рецептів. Персонажі вистави, та й усі ми, приречені у цій світі на ту любов-ненависть, яку інколи і пояснити неможливо; у кожного своя доля, своя дорога, з якої крок вліво, крок вправо, вважається за втечу, а за нею - звісно що...

Страждання кожного ведуть його на свій ешафот. В кінці вистави хаос доморослих хрестів - отих незручних табуретів - вибудовується у певний порядок: всі вони стоять в ряд, по діагоналі через сцену. Поруч з кожним - Жорж, Жанна, Христіана, Ерік. І пряма лінія, що з'єднала їхні долі - сягає в безкінечність.